رابطه کمال گرایی، هوش عاطفی و تفکر مثبت با ارزش های اخلاقی در دانشجویان

نفیسه قطب[1] ، دکتر شهناز خالقی پور[2]*
۱. گروه روانشناسی اسلامی مثبت گرا، دانشکده روانشناسی، واحد نایین، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
۲. گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی، واحد نایین، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

(تاریخ دریافت:۹۷/۰۵/۰۹، تاریخ پذیرش:۹۷/۰۷/۱۰)

چکیده

زمینه: فضیلت های اخلاقی در توسعه فرهنگ و احترام به حقوق متقابل انسانی در دانشجویان از اهمیت برخوردار است، شناسایی مولفه های ارتقاء اخلاق می تواند مهم باشد لذا هدف از این مطالعه رابطه کمال گرایی، هوش عاطفی و تفکر مثبت با ارزش اخلاقی در دانشجویان بود.

روش: روش پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد نجف آباد در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ بودند که با نمونه گیری تصادفی طبقه ای ۳۹۰ نفر انتخاب شدند. ابزار پژوهش متشکل از پرسشنامه هوش هیجانی شرینگ ، کمال گرایی ترا شورت ، تفکر مثبت کارور و شی یر و پرسشنامه ارزش های اخلاقی هایت و گرام بود. داده های تحقیق با استفاده از آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون تحلیل شد.

یافته ها: یافته ها نشان داد که کمال گرایی مثبت، توان پیش بینی ارزش مراقبه، عدالت، وفاداری، احترام به مرجعیت و خلوص را دارد. خوداگاهی، مراقبت را پیش بینی می کند و همدلی، عدالت را پیش بینی می کند. خودانگیزی توان پیش بینی وفاداری را دارد. هوش عاطفی وتفکر مثبت وفاداری را پیش بینی می کند. ۲۶ درصد از واریانس ارزش های اخلاقی از طریق کمال گرایی مثبت، هوش عاطفی و تفکر مثبت قابل تبیین است.

نتیجه گیری: کمال گرایی مثبت ، هوش عاطفی و تفکر مثبت می تواند مولفه های ارزش های اخلاقی را پیش بینی کنند.

کلید واژگان: *کمال گرایی ، هوش عاطفی، تفکر مثبت، ارزش اخلاقی*

سرآغاز

ارزش های اخلاقی[1] مجموعه قواعدی است که رفتار انسان را در زندگی شخصی و اجتماعی هدایت می کند(۱). فضایل اخلاقی نقش اساسی در تربیت روحی و معنوی انسان دارد افراد از طریق اخلاق رفتار خود را با معیارهای صحیح انطباق می دهند که در سه زمینه تشخیص درست از نادرست، ایجاد یک نظام ارزشی اخلاقی و یادگیری انجام عمل طبق معیارهای اخلاق دینی ظاهر می شود(۲و۳).

کمال گرایی [2] نظریه ای اخلاقی است که از ظرفیت های در خور توجهی در تبیین خیر و سعادت آدمی برخوردار است(۴). طبیعت انسان دربرگیرند ه ی ویژگی های خاصی همانند کمال گرایی است و زندگی خیر آن است که این ویژگی ها را تا حد عالی بپروراند.

کمال گرایی را رسیدن به بهترین چیزها می دانند که تفسیری از کمال گرایی مبتنی بر خیرات عینی می باشد(۵). کمال گرایان پرورش استعداد های عقلانی را ارزشمند می دانند. در مبحث شخصیت، کمال گرایی، به عنوان نوعی صفت، مورد توجه بوده که می تواند نقش موثری در رفتارهای سازگار یا ناسازگار ایفا کند(۶).

آدلر کمال گرایی را برای انسان مفید می داند و تلاش برای کمال را فطری می داند کمال را هنگامی سازنده می داند که در جهت علاقهٔ اجتماعی باشد و هنگامی مخرب است که فرد آن را در جهت زیر سلطه قرار دادن دیگران، به کار گیرد (۷).

نویسندهٔ مسئول: نشانی الکترونیکی: Shkhaleghipour@naeiniau.ac.ir

مقاله پژوهشی کوتاه
فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال پانزدهم، شماره ۳، ۱۳۹۹
[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-19]
[DOR: 20.1001.1.22517634.1399.15.0.19.3]

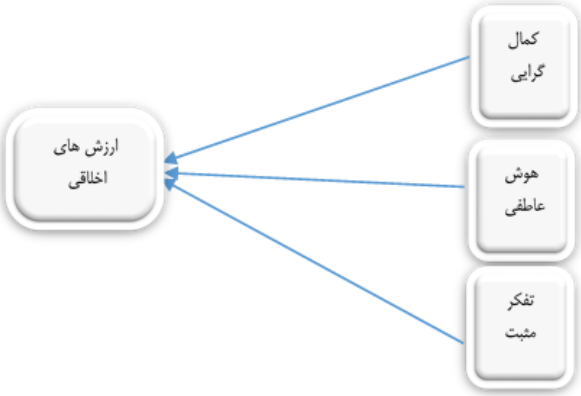
محققان کمال گرایان توانمندساز را کسانی می دانند که حس واقعی رضایت از کار را از تلاش سخت به دست می آورند، آن ها از تلاش و رقابت برای برتری و کمال لذت می برندو نفس تلاش کردن برای رسیدن به هدف در نظرشان اهمیت دارد و محدودیتهای شخصی را به رسمیت می شناسند(۸). کمال گرایان ناتوان ساز افرادی هستند که نمی توانند احساسات کمال گرایانه را ارضا کنند و معتقدند هیچ وقت کاری را خوب انجام نداده اند(۶). توجه موشکافانه به جزئیات و تعهد دو مؤلفه اصلی کمالگرایی مثبت است که اگر با تفکر مثبت همراه باشد باعث شکوفایی توانایی ها و ارتقاء افکار خلاقانه می شود(۹).

تفکر مثبت[۳] به جهت گیری اشاره دارد که در آن پیامدهای مثبت مورد انتظارند که به عنوان عواملی ثابت، کلی و درونی در نظر گرفته می شوند. تفکر مثبت تمایل به اتخاذ امیدوارانه ترین دیدگاه است و به یک پیش آمادگی عاطفی و شناختی در خصوص این که چیزهای خوب مهمتر از چیزهای بد است اشاره دارد(۱۰). افراد با تفکر مثبت از راهبردهای تغییر شرایط قابل کنترل فشارزا، جستجوی اطلاعات ، برنامه ریزی و بازسازی مثبت بهره می گیرند، اجتماعی ترند، از مهارتهای بین فردی مطلوبتری برخوردارند، معاشرتی هستند و به راحتی میتوانند یک شبکه اجتماعی حمایتگر ایجاد نمایند. تفکر مثبت منجر به پیشرفت شخصی و توسعه زندگی اجتماعی و کسب فضیلت و آگاهی از حقیقت خواهد بود که ارمغان آن تجلی معنویت[۴]، اخلاقیات و تکامل آگاهانه یک شخصیت پویا خواهد بود(۱۱).

سهم هوش عاطفی[۵] در تحقق ارزش های اخلاقی قابل تامل است زیرا بسیاری از فضایل، ماهیتی اجتماعی دارند. هوش عاطفی یک آرایه چند عاملی از توانایی های هیجانی، شخصی و اجتماعی شامل خودآگاهی، خودکنترلی، هوشیاری اجتماعی، مهارت های اجتماعی و خودانگیزی است که به فرد کمک می کند؛ با تعامل بین افراد، اخلاق را محقق سازد(۱۳و۱۲).

برخی محققان مطرح کرده اند که کمال گرایی با اخلاق رابطه دارد (۴و۱۴) همچنین هوش عاطفی در ساختارها و زمینه های مختلف سودمند و قابل گسترش است که می تواند پایه ای برای گسترش برنامه های کاربردی و زمینه ساز رشد اخلاق باشد(۹).

بنابراین پرداختن به اخلاق به عنوان یک ماموریت برای دانشگاهها بحث مهمی است و با توجه به اهمیت اخلاق و ارزش های حاکم برآن، دانشگاه بدون وجود پایه‌های اخلاقی در ابعاد آموزش، پژوهش و فرهنگ نمی‌تواند کارآمد باشد. داشتن فضلیت های اخلاقی مستلزم شناسایی مولفه هایی همانند کمال گرایی مثبت، روابط مثبت و تفکر مثبت است بنابراین ارائه برنامه‌های هدفمند و عملیاتی در این زمینه از اهمیت برخوردار است. لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی روابط بین کمال گرایی، هوش عاطفی و تفکر مثبت با ارزش های اخلاقی در دانشجویان بود.

نگاره ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری دانشجویان دانشگاه آزاد نجف آباد در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ بودند که تعداد آن ها ۲۷۰۰۰ نفر بود که براساس جدول مورگان و کرجسی تعداد ۳۹۰ نفر از بین ۸ دانشکده با روش نمونه گیری طبقه ای انتخاب شدند. نتایج دموگرافیک بدین شرح می باشد: ۱۷ درصد نمونه از دانشکده علوم انسانی، ۶/۳درصد دانشکده هنر و معماری ، ۴/۳ درصد از دانشکده پزشکی، ۹ درصد از دانشکده علوم پایه ،۵۴/۷ درصد از دانشکده فنی و مهندسی و ۸/۷ درصد از دانشکده حقوق بودند.

ابزار سنجش عبارتند از :

پرسشنامه هوش هیجانی: این پرسشنامه توسط سیبریا شرینگ (۱۹۹۵)، ساخته شده است که از پنج عامل خودآگاهی، خود کنترلی، خودانگیزی[۶]، هوشیاری اجتماعی[۷](همدلی)[۸]و مهارت ارتباطی تشکیل شده است. دارای ۳۳ سوال است و براساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت است. ضریب آلفای کرونباخ در این پژوهش ۰/۷۴ به دست آمد.

پرسشنامه کمال گرایی: این پرسشنامه توسط تری شورت و همکاران (۱۹۹۵) ساخته شده است. ۴۰ گویه دارد و بر اساس طیف ۵ درجه ای لیکرت می باشد. آلفای کرونباخ کمال گرایی مثبت و منفی به ترتیب ۰/۸۳ و ۰/۸۱ گزارش دادند(۱۵).

پرسشنامه تفکر مثبت: این پرسشنامه توسط شی یر و کارورساخته شد. دارای ۴ ماده است که بیانگر تفکر مثبت بوده و براساس مقیاس لیکرت چهار درجه ای درجه‌بندی شده است. ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۷۶ گزارش شده است. (۱۶).

پرسشنامه بنیان های اخلاقی: این پرسشنامه توسط هایت و گرام (۲۰۰۷) ساخته و اعتباریابی شده است دارای ۳۲ سوال و ۵ عامل مراقبت[۹] انصاف[۱۰](عدالت)[۱۱] وفاداری[۱۲]، احترام به مرجعیت[۱۳]، خلوص[۱۴] می باشد(۱۷). ضریب پایایی آن ۰/۷۹ به دست آمد.

جهت اجرای پژوهش با اخذ مجوز از مسئول مربوط به اجرای تحقیقات و رعایت اخلاق در پژوهش و انجام نمونه گیری پرسشنامه ها توسط دانشجویان تکمیل شد. سپس برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1399.15.0.19.3]

ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون به سبک ورود با استفاده از نرم افزار spss-22 استفاده گردید.

یافته ها

در جدول(۱)یافته های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار کمال گرایی ، هوش عاطفی، تفکر مثبت و ارزش های اخلاقی و مولفه های مربوط به آن گزارش شده است .

جدول ۱: یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص ها / متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
کمال گرایی مثبت	۴/۲۴	۰/۴۱	۴۰	۱۰۰
کمالر گرایی منفی	۳/۹۶	۰/۴۲	۴۱	۹۸
هوش عاطفی	۳/۹۹	۰/۵۸	۵۵	۱۴۳
خود انگیزی	۳/۸۰	۰/۹۳	۱۱	۳۵
خودکنترلی	۳/۶۸	۰/۷۵	۷	۳۴
مهارت های اجتماعی	۳/۲۵	۰/۹۲	۵	۱۸
همدلی	۳/۰۰۶	۰/۸۱	۷	۲۶
تفکر مثبت	۳/۲۷	۰/۵۳	۱۱	۲۷
ارزشهای اخلاقی	۴/۳۹	۰ /۷۱	۲۹	۱۲۸
ارزش مراقبت	۴/۵۸	۰/۴۶	۰	۳۰
ارزش عدالت	۵/۲۱	۰/۸۵	۵	۳۰
ارزش وفاداری	۴/۶۳	۰/۴۵	۰	۳۰
ارزش احترام به مرجعیت	۴/۷۲	۰/۷۲	۰	۲۸
ارزش خلوص و پاکی	۳/۷۸	۰/۲۱	۰	۳۰

همان گونه که یافته های جدول (۲) نشان می دهد از بین متغیرهای پیش بین کمال گرایی مثبت، توان پیش بینی ارزش مراقبت(T= ۳/۴۸ =۰/۱۹۸ β)، عدالت (T= ۴/۷۶ =۰/۲۶۶ β)، وفاداری(T= ۴/۷۱ =۰/۲۶۳ β)، احترام به مرجعیت (T= ۳/۸۶ =۰/۲۱۹ β) و خلوص(T= ۵/۴۲ =۰/۳۰۱ β) را دارد ($P \leq ۰/۰۵$). همچنین خوداگاهی، مراقبت (T= ۲/۷۲ =۰/۱۵۶ β) همدلی، عدالت (T= ۲/۱۵ =۰/۱۲۴ β) و خودانگیزی وفاداری (T= ۲/۴۴ =۰/۱۴۱ β) را پیش بینی می کند. هوش عاطفی توان پیش بینی وفاداری (T= ۲/۹۹ =۰/۱۱۱ β) و تفکر مثبت توان پیش بینی وفاداری (T= ۲/۵۷ =۰/۲۶۱ β) را دارد ترکیب خطی متغیرهای پیش بین در تبیین متغیر ملاک برابر با F= ۲۷/۵۷ معنادار است و مقادیر R (همبستگی چندگانه) و R^2 (مجذور همبستگی چندگانه) به ترتیب ۰/۷۹۱ و ۰/۸۴۷ به دست آمده است یعنی ۲۶ درصد از واریانس متغیر ملاک (ارزش های اخلاقی) توسط متغیرهای پیش بین مولفه های (کمال گرایی، هوش عاطفی و تفکر مثبت) قابل تبیین است ($P \leq ۰/۰۰۱$).

جدول۲: ضریب رگرسیون برای پیش بینی مولفه های ارزش های اخلاقی از طریق کمال گرایی ، هوش عاطفی و تفکر مثبت

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	B	SE_b	β	T	معناداری
مراقبت	کمال گرایی مثبت	۰/۱۰۹	۰/۰۳۱	۰/۱۹۸	۳/۴۸	۰/۰۰۱
عدالت	کمال گرایی مثبت	۰/۱۴۳	۰/۰۳	۰/۲۶۶	۴/۷۶	۰/۰۰۱
وفاداری	کمال گرایی مثبت	۰/۱۴۱	۰/۰۳	۰/۲۶۳	۴/۷۱	۰/۰۰۱
احترام به مرجعیت	کمال گرایی مثبت	۰/۱۱۵	۰/۰۳	۰/۲۱۹	۳/۸۶	۰/۰۰۱
خلوص	کمال گرایی مثبت	۰/۱۷۳	۰/۰۳۲	۰/۳۰۱	۵/۴۲	۰/۰۰۱
مراقبت	خودآگاهی	۰/۲۲۷	۰/۰۸۳	۰/۱۵۶	۲/۷۲	۰/۰۰۷
عدالت	همدلی	۰/۱۷۵	۰/۰۸۱	۰/۱۲۴	۲/۱۵	۰/۰۳۲
وفاداری	خودانگیزی	۰/۱۷۳	۰/۰۷۱	۰/۱۴۱	۲/۴۴	۰/۰۱۵
وفاداری	هوش عاطفی	۰/۰۳۹	۰/۰۱۹	۰/۱۱۱	۲/۹۹	۰/۰۴۷
وفاداری	تفکر مثبت	۰/۱۵۹	۰/۰۴۲	۰/۲۶۱	۲/۵۷	۰/۰۳۴

بحث

معیارها و ضوابط اخلاق دانشجویی حافظ حقوق فردی وگروهی و شأن فراگیران علم و دانش پژوهی است لذا با همین رویکرد این پژوهش صورت گرفت. نتایج حاکی از آن است که کمال گرایی مثبت مولفه های ارزش های اخلاقی را پیش بینی می کند؛ در تبیین یافته های فوق می توان مطرح کرد که افراد با کمال گرا یی مثبت به واسطه انعطاف پذیری در عقاید، خود مهارگری و خودارزیابی مثبت و استانداردهای عالی در روابط بین فردی و اخلاق فرامتعارف، فضایل مثبت در آن ها ارتقا یافته و گرایش به رفتارهای اخلاقی فطری در آن ها فعال می شود (۱۸).

نتایج دیگر نشان داد که هوش عاطفی ارزش های اخلاقی را پیش بینی می کند. هوش عاطفی با بینش و پردازش عاطفی محرک ها موجب خودآگاهی، خودکنترلی، خودکارامدی و تنظیم انطباقی احساسات شده و با بهبود روابط بین فردی ادراک اخلاقی رشد یافته و ارزش های اخلاقی همچون وفاداری فعال می شود همچنین هوش عاطفی موجب تمایزیافتگی عقل و هیجان و تعادل بین احساسات و شناخت شده در برابر عواطف منفی واکنش نشان داده و با تاثیربر عواطف مثبت موجب

مقاله پژوهشی کوتاه
فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال پانزدهم، شماره ۰۳، ۱۳۹۹
[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-19]
[DOR: 20.1001.1.22517634.1399.15.0.19.3]

گشودن ذهن و خودانگیختگی مثبت شده و زمینه را برای کسب فضایل اخلاقی فراهم می کند.

نتایج دیگر نشان داد تفکر مثبت ارزش وفاداری را پیش بینی می کند. اندیشه مثبت که نوعی سرمایه عاطفی است توانمندی و خود باوری را افزایش داده امید، خوش بینی و اطمینان خاطر را در فرد ایجاد می کند و با تولید عواطف مثبت جدید فضیلت های اخلاقی[15] را فعال کرده و مشارکت اجتماعی و وفادارماندن به دیگران را موجب می شود(۲۰).

لذا پیشنهاد می شود که کارگاه هایی در مراکز آموزش عالی و دانشگاه جهت رشد ارزش های اخلاقی با محتوای هوش عاطفی و تفکر مثبت ، و تکنیک های کمال گرایی مثبت ، تدوین و طرح ریزی گردد. محدود بودن دامنه پژوهش ازجمله محدودیت های مطالعه حاضر است.

نتیجه گیری

بنابراین کمال گرایی مثبت، هوش عاطفی و تفکر مثبت قابلیت پیش بینی پذیری ارزش های اخلاقی را دارند؛ با این اوصاف پرورش افراد کمال گرا و هوشمند عاطفی به واسطه برانگیختگی های هیجانی هماهنگ با محیط ، تولید عواطف مثبت ناشی از تفکر مثبت و فعال سازی رفتارهای مطلوب اجتماعی قابلیت پیش بینی ارزش های اخلاقی را دارد.

ملاحظه‌های اخلاقی

جهت رعایت مسائل اخلاقی و تضمین حقوق انسانی در این پژوهش بر احترام به افراد درگیر در فرایند پژوهش، اخذ رضایت از شرکت کنند گان و حفظ حریم خصوصی افراد تاکید گردید.

سپاسگزاری

پژوهشگران از تمامی افرادی که در به ثمر رساندن این پژوهش یاری رسان بودند؛ قدردانی می نمایند.

واژه نامه

1.Moral value	ارزش های اخلاقی
2.Perfectionism	کمال گرایی
3.Positive thinking	تفکر مثبت
4.Spirituality	معنویت
5.Emotional intelligence	هوش عاطفی
6.Self motivation	خودانگیزی
7.Social vigilance	هوشیاری اجتماعی
8.Empathy	همدلی
9.Taking care	مراقبت
10.Fairness	انصاف
11.Justice	عدالت
12.Loyalty	وفاداری
13. for authority	احترام به مرجعیت
14.Purity	خلوص
15.Moral virtue	فضیلت اخلاقی

References

1. Khaleghipour SH. (2017). The effectiveness of moral teachings on improving the formation of adolescent religious identity. Journal of Religion and Psychology; 36(1): 41-56. (In Persian)
2. Noori M. (1993).The facilitator. Ghom: The House Publication. (In Persian)
3. Fatemi Tabar SA. (2000). Conclusion ethics of religion. Journal of History and Medical Ethics; 1(2):7-14. (In Persian)
4. Molahasani F, Saeedi Mehr M, Akbarian MR. (2013). Ethical perfection in shrubs. Journal of Religious Thought of Shiraz University; 3(13): 47-64. (In Persian)
5. Kitcher P. (1999). Essence and perfection. Ethics; 1(110): 59-83.
6. Jang H, Pak S. (2017). Perfectionism and high school adjustment: self-directed learning strategies as a mediator. Journal of Asia Pacific Counseling; 7(1):1-8
7. Steinwert ML. (2017). The perfect student: how perfectionism and motivation influence academic outcomes and well-being, learn how students benefit from school leaders. Newyork: Knowledge Center. Pp. 38-46.
8. Stoeber J, Mutinelli S, Corr PJ. (2016). Perfectionism in students and positive career planning attitudes. Personality and Individual Differences; 97(1):256-9.
9. Lovan M. (2017). Connections between ethical values, the meaning of human life, and human communities, according to Vasile Goldiș. Journal of Legal Studies; 19(33):65-74.
10. Frunza S. (2017). Positive thinking as an experience of personal development. Journal for the Study of Religions and Ideologies; 16(47):19.
11. Suh H, Gnilka PB, Rice KG. (2017). Perfectionism and well-being: A positive psychology framework. Personality and Individual Differences; 111(1):25-30.
12. Schutte NS, Malouff JM. (2016). Comment on developments in trait emotional intelligence research: A broad perspective on trait emotional intelligence. Emotion Review; 8(4):343.
13. McNulty J, Mackay S, Lewis S, Lane S, White P. (2016). An international study of emotional intelligence in first year radiography students: The relationship to age, gender and culture. Radiography; 22(2):171-6.
14. Salimian Z, Mahdizadegan E, Namazizadeh M. (2016). Impact of perfectionism, team normality and ethical atmosphere on aggressive behaviors Basketball players. Sports Research and Sport Fetal Research; 3(12):145-156. (In Persian)

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1399.15.0.19.3]

15. Terry-Short L, Owens RG, Slade P, Dewey M. (1995). Positive and negative perfectionism. Personality and Individual Differences; 18(5): 663-668.
16. Scheier MF, Carver CS. (1985). Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. Health Psychology; 4(3): 219.
17. Haidt J, Graham J.(2007). When morality opposes justice: Conservatives have moral intuitions that liberals may not recognize. Social Justice Research; 20(1): 98-116.
18. Weber J. (2017). Understanding the Millennials' integrated ethical decision-making process: assessing the relationship between personal values and cognitive moral reasoning. Business & Society:1-36
19. Smith T. (2017). BSN program admittance criteria: should emotional intelligence be included? Nursing Forum; 52(1): 50-54.
20. Stoeber J, Mutinelli S, Corr PJ. (2016). Perfectionism in students and positive career planning attitudes. Personality and Individual Differences; 97(1): 256.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-19]
[DOR: 20.1001.1.22517634.1399.15.0.19.3]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1399.15.0.19.3] [Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1399.15.0.19.3] [Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-19]